

सौंदर्याचा अभ्यास कर !

गाणें जे रचिले असे जुळवुनी कोठून काहीतरी
वाणी सत्य तुझी असेल भरली व्देषानलाने जरी,

रम्याकार चमत्कृतिप्रचुर हे ब्रह्मांड नेत्री दिसे.
खेळे काहितरी तयांतुनि, मनी गाणे तदा होतसे.

सूर्याची किरणे, सुनिर्मल तशा त्या तारकामालिका
संध्येचे रमणीय रंग, उदयी सृष्टी मनोहारिका,
वृक्ष श्यामल पुष्पसंकुल चलद्दुर्वादलच्छादिता,
वाहे शांतपथा सुरम्य सरिता कल्लोलमालायुता,

प्रेमाने अभिषिक्त चित्र मग त्या रामण्यविश्वी दिसे,
चित्ताची रमणीयता उतरुनी संगीत होते तसे

ते सौंदर्याचि आणिले जुळवुनी कोठून काहीतरी,
तूते ते न दिसे म्हणून सखया अभ्यास ह्याचा करी.

बालकवी

कुठल्या तरी टीकाकारच्या टिप्पणीनंतर बालकवीनी ह्या
कवितेच्या पहिल्या दोन ओळी लिहिल्या असे सांगितले जाते.
नेहमीच्या खेळकर, बालसुलभ वर्णनात रमणारे बालकवी या
कवितेत काही वेगळेच भासतात.

माझे काव्य हे "ट ला ट आणि री ला री" जुळवून केलेले काव्य
नसून ह्यात जगातल्या सौंदर्याचा आविष्कार भरलेला आहे असे
बालकवी अगदी ठासून सांगतात.

माझी कविता जर काही जुळवाजुळवी केलेली असेल तर ह्या जगातले सौंदर्यदेखील असेच जुळविलेले आहे ते तुलाच (टीकाकाराला) दिसत नाही म्हणून तू याचा अभ्यास कर असेही ते ठणकावतात. हा आवेश बालकवीच्या प्रकृतीशी विसंगत वाटला तरी मोहवून टाकतो.

मानत अशी कटुता असली तरी बालकवी या टीकाकाराला "सरखाया" असेच संबोधतात त्याचीही गंमत वाटते. वस्तरा परजत खरडायला बसलेला टीकाकारसुद्धा अशा संबोधनाने जरा भांबावूनच जाईल. ही मृदुता हाच खरा बालकवीचा स्थायीभाव तो नंतरच्या कडव्यांमध्ये पुरेपुर दिसून येतो.

वृक्ष श्यामल पुष्पसंकुल चलद्दुर्वादलाच्छादिता,
वाहे शांतपथा सुरम्य सरिता कल्लोलमालायुता,

अशा ओळीचे नादमाधुर्य, त्यातील अनुप्रास मला खूप आवडतो. या कवितेची आणि एकूणच त्या काळातल्या कवितांची गेयता खूप छान वाटते आणि ह्या कविता गुणगुणण्यात वेळ कसा जातो हे कळत नाही.

समीक्षकांच्या मते, बालकवीचा भावडेपणा हा त्यांचा दुर्गुण ठरला आणि त्यामुळे त्यांची कविता एकांगीच राहिली. समानाच्या खऱ्या स्थितीचे आणि समस्यांचय वर्णन करण्यात बालकवी अपुरे पडले. असेलही कदाचित. त्यांच्या औदुंबर, संध्यारजनी, आनंदी-आनंद, श्रावणमास, फुलराणी, पारवा अशा कवितांनी आपल्याला खूप आनंद दिला आहे हेही तितकेच खरे.

त्यांच्या आजूबाजूच्या बाह्य जगामधील नैराश्यपूर्ण वातावरणापासून दूर जाण्यासाठी बालकवी निसर्गाशी रममाण होत असत.

माझ्या आजूबाजूला इतके छान सृष्टिसौंदर्य दिसत असताना मी त्यात बुडून जातो, असे ते म्हणत असत.

Neuro-Linguistic Programming (NLP) ह्या शास्त्रात असे सांगतात की रोज सकाळी उठल्यावर दोन मिनिटे आपल्या आयुष्यात किती चांगल्या गोष्टी आहेत आणि अशाच कितीतरी चांगल्या गोष्टी घडत आल्या आहेत त्याची मनातल्या मनात उजळणी करा.

अशा उजळणीने दिवसाची सुरुवात केली तर आपला आणि आपल्या सानिध्यात येणाऱ्या सर्वांचाच दिवस छान जायला त्या उजळणीमुळे मदत होते.

त्या यादीत आपल्याला दिसणाऱ्या रोजच्याच आयुष्यातल्या सुन्दरतेचाही समावेश करायला हवा.

मन्दार